

UNIVERSITETSSYKEHUSET NORD-NORGE HF (4)
Guro S. A. Thorbjørnsen
Postboks 43
9038 TROMSØ

Deres ref.:
Vår ref.: 20/37522-2
Saksbehandler: Jeppe Skullerud Ugland
Dato: 11.11.2020

Svar på spørsmål om hvorvidt en døgnenhet for spiseforstyrrelser kan nekte å tilby pasienter alternative dietter

HelseDirektoratet viser til henvendelse datert 23. september 2020. I henvendelsen reises det spørsmål om hvorvidt en døgnenhet for spiseforstyrrelser i psykisk helsevern kan nekte å tilby pasienter alternative dietter, slik som vegetar- og veganerkost.

I svaret skiller vi ikke mellom vegetar- og veganerkost, eller mellom ernæring med- og uten pasientens samtykke.

Utgangspunktet for vurderingen er helsepersonellens krav til forsvarlig og omsorgsfull helsehjelp, jf. helsepersonelloven § 4. Videre har enhver rett til respekt for sitt privatliv, jf. EMK art. 8, og pasienten har rett til å medvirke til helsehjelpen, jf. pasient- og brukerrettighetsloven § 3-1. I psykisk helsevernloven § 1 fremgår det at "*Helsehjelpen skal tilrettelegges med respekt for den enkeltes fysiske og psykiske integritet og så langt som mulig være i overensstemmelse med pasientens behov og selvbestemmelsesrett og respekten for menneskeverdet*".

Forsvarlighetskravet er en rettslig standard. Det betyr at innholdet i forsvarlighetskravet vil endre seg over tid, i tråd med det som til enhver tid er anerkjent praksis innenfor vedkommende yrkesgruppe. For det enkelte helsepersonell innebærer det en plikt til å opptre i samsvar med de til enhver tid gjeldende faglige normer og lovbestemte krav til yrkesutøvelsen, herunder en forventning om at nasjonale veiledere og retningslinjer følges, jf. [rundskrivet](#).

HelseDirektoratet har gitt ut nasjonale faglige råd og veiledere om ernæring og kosthold i helse- og omsorgstjenesten (se bl.a. [IS-1580](#), [IS-1972](#) og [nasjonale faglige råd](#)).

I kapittel 1 i de nasjonale faglige rådene beskrives hva som er å anse som god ernæringspraksis. I punkt 1.4 er det presisert at pasienter og beboere "*har rett på tilpasset kost*", og at "*mattilbudet bør tilpasses tradisjoner, religion, diagnose og individuelle behov*".

I en tid hvor det blir mer og mer vanlig med alternative dietter, gjerne motivert av hensyn til miljø, dyrevelferd eller helse, stilles det også høyere krav til at helsetjenesten imøtekommer pasientens individuelle behov når det kommer til kostholds- og verdvalg. Vegetar- og veganerkost er derfor noe som hele helse- og omsorgstjenesten bør tilstrebe å kunne tilby, herunder også avdelinger i psykisk helsevern som behandler spiseforstyrrelser.

HelseDirektoratet

Avdeling helserett og bioteknologi

Jeppe Skullerud Ugland

Postboks 220 Skøyen, 0213 OSLO • Besøksadresse: Vitaminveien 4, Oslo • Tlf.: (+47) 47 47 20 20

Org.nr.: 983 544 622 • postmottak@helsedir.no • www.helsedirektoratet.no

Direktoratet ønsker å presisere at både medisinske og psykologiske årsaker kan tilsa at vegetar- og veganerkost bør frarådes til personer med spiseforstyrrelser. Dette må bero på en konkret vurdering av bl.a. pasientens medisinske tilstand og motivasjonen for slikt valg av kosthold.

Ved behov for sonde- eller intravenøs ernæring er det også færre muligheter til å kunne tilby vegetariske alternativer. Sondeernæring kan inneholde animalske produkter, men det finnes også produkter uten. Der det er faglig forsvarlig bør man også her tilpasse ernæringen etter pasientens ønske og individuelle behov.

Vennlig hilsen

Wenche Dahl Elde e.f.
seniorrådgiver

Jepp Skullerud Ugland
førstekonsulent

Dokumentet er godkjent elektronisk